

**Wytyczne dotyczące opracowania i realizacji
programu psychologiczno-terapeutycznego
dla osób stosujących przemoc domową
w województwie dolnośląskim (2024 r.)**

*(wydane na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.
o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424).*

1. Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową winien być realizowany przez POWIAT zgodnie z:
 - ✓ ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424), zwaną dalej „ustawą”;
 - ✓ rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie w programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy, zwanym dalej „rozporządzeniem”;
 - ✓ Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, zwanym dalej „RPPPD” ustanowionym Uchwałą Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. (M.P. poz. 1232).
2. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony ofiar przemocy domowej opracowany i uchwalony przez jednostkę ubiegającą się o dofinansowanie zadania winien zawierać zapisy dotyczące pracy z osobami stosującymi przemoc domową, w tym realizację programów psychologiczno-terapeutycznych skierowanych do tej grupy osób.
3. Realizacja oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową winna odbywać się w oparciu o opracowany w formie dokumentu program psychologiczno-terapeutyczny przyjęty do realizacji przez radę powiatu, w myśl art. 12 pkt 8a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz zgodnie z zapotrzebowaniem przekazanym do Wojewody Dolnośląskiego na formularzu wniosku stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszych wytycznych. Zgodnie z zapisami RPPPD powiat winien zapewnić osobom stosującym przemoc domową dostęp do programów psychologiczno-terapeutycznych poprzez całoroczną dostępność miejsc w tych programach.
4. Powiat może realizować program psychologiczno-terapeutyczny w ramach własnych struktur lub zlecić jego realizację podmiotowi niepublicznemu, zawierając stosowną umowę. Jeżeli realizację programu zlecono podmiotowi niepublicznemu, oryginały dokumentacji stworzonej w toku realizacji zadania, po jego zakończeniu, winny znajdować się w starostwie powiatowym (urzędzie miasta w gminach na prawach powiatu) lub powiatowym centrum pomocy rodzinie (miejskim ośrodku pomocy społecznej w gminach na prawach powiatu).
5. W przypadku realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową w tym samym miejscu, w którym udziela się pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej, należy zadbać o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej.
6. Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową winny być realizowane w formie spotkań indywidualnych i grupowych prowadzonych przez

specjalistów w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej, dających gwarancję wysokiej jakości usług, w tym przez psychologów, pedagogów, terapeutów i psychoterapeutów. Szczegółowe kwalifikacje osób prowadzących program psychologiczno-terapeutyczny określa § 5 rozporządzenia.

7. Łączny czas oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla każdego uczestnika powinien obejmować co najmniej 30 godzin zegarowych (zajęć indywidualnych i grupowych łącznie). Rekomenduje się, aby czas trwania zajęć grupowych stanowił min. 20 godzin zaplanowanych oddziaływań.
8. Zajęcia grupowe winny być poprzedzone konsultacjami indywidualnymi służącymi m.in. wstępnej diagnozie sytuacji osoby i wprowadzeniu do zajęć grupowych. W trakcie programu poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie, tak aby w największym stopniu zindywidualizować i dostosować oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne do potrzeb osób stosujących przemoc domową.
9. Standard prowadzenia programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową określa § 1 rozporządzenia.
10. Do programu powinna być prowadzona wstępna kwalifikacja uczestników, a działania podejmowane w jej ramach należy dokumentować.
11. W programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych dopiero po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.
12. Za uczestnika programu psychologiczno-terapeutycznego przyjmuje się osobę, która podpisze kontrakt, w którym zaakceptuje reguły uczestnictwa w programie (**w szczególności: warunki jakie należy spełnić, by program ukończyć**), zobowiąże się do niestosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego oraz rozpocznie udział w zajęciach.
13. Rekomenduje się, aby warunkiem ukończenia programu było uczestniczenie w co najmniej 75% godzin zegarowych zajęć w danej edycji programu (zarówno grupowych, jak i indywidualnych przypadających na danego uczestnika). Frekwencja dla danego uczestnika jest obliczana w odniesieniu do całkowitej liczby godzin w ramach danej edycji programu.
14. Każde uczestnictwo osoby stosującej przemoc domową w zajęciach (zarówno grupowych, jak i indywidualnych) powinno być odnotowane na liście obecności, obejmującej: datę spotkania, czas trwania spotkania, listę uczestników spotkania wraz z ich podpisami, podpis prowadzących/prowadzącego. W przypadku realizacji zajęć w formie zdalnej (po uzyskaniu zgody uczestnika) podpis uczestnika nie jest wymagany. W takiej sytuacji, prowadzący zajęcia jest zobowiązany do poświadczenia udziału uczestnika, przy jego nazwisku, na liście obecności ze spotkania.
15. Z każdego zajęcia należy sporządzić informację zawierającą: temat spotkania, formę spotkania, zastosowane metody, przebieg spotkania oraz podpisy osób prowadzących.
16. Osobom, które zgłosiły się do programu psychologiczno-terapeutycznego/ukończyły program psychologiczno-terapeutyczny, powiat wydaje zaświadczenia, o których mowa

w art. 6 ust. 4 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, które podpisuje starosta/prezydent miasta, bądź osoba przez niego upoważniona.

17. Zgodnie z założeniami RPPPD wskazane jest monitorowanie udziału osób stosujących przemoc domową w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową (zadanie 3.4.4 RPPPD) oraz badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych kierowanych do osób stosujących przemoc domową przez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego (zadanie 3.4.5. RPPPD). Wyniki tych działań winny być wykorzystane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych.
18. Rekomenduje się dokonywanie ewaluacji programu psychologiczno-terapeutycznego przez osoby realizujące program wspólnie z przedstawicielem powiatu lub podmiotu nadzorującego realizację zadania oraz sporządzanie raportu z rekomendacjami do kolejnych edycji programu.
19. Realizator programu jest zobowiązany do uzyskania końcowego sprawozdania od prowadzących program w dowolnej formie, zawierającego co najmniej: imię i nazwisko prowadzącego, kwalifikacje prowadzącego, daty i liczbę godzin poszczególnych zajęć, wnioski z przeprowadzonego programu, listę osób, które uczestniczyły w programie, listę osób, które ukończyły program, datę sprawozdania, podpis sporządzającego sprawozdanie.
20. Program będzie dofinansowany w oparciu o środki finansowe z budżetu państwa, posiadane w danym roku przez Wojewodę Dolnośląskiego. Przesłanie wniosku nie jest równoznaczne z dofinansowaniem programu.
21. W trosce o jak największą całoroczną dostępność programów oraz ich wysoką jakość, w pierwszej kolejności dofinansowaniu podlegać będą programy o charakterze ciągłym, oraz programy, które zostały zrealizowane w roku poprzednim.
Rekomenduje się, aby w pierwszej kolejności środki finansowe przeznaczane były na wynagrodzenia dla prowadzących, a w dalszej kolejności (w miarę ich posiadania) na materiały edukacyjne, materiały biurowe, itp.
22. Wysokość przyznanych jednostce samorządu terytorialnego środków jest uzależniona od:
 - ✓ wysokości środków znajdujących się w budżecie wojewody, przeznaczonych na realizację tego zadania w danym roku kalendarzowym,
 - ✓ liczby wniosków złożonych przez jednostki samorządu terytorialnego,
 - ✓ skali problemu przemocy domowej na terenie powiatu,
 - ✓ liczby zaplanowanych godzin zajęć grupowych i indywidualnych,
 - ✓ liczby odbiorców programu, określonych w złożonym wniosku,
 - ✓ liczby trenerów.
23. Wydatkując środki finansowe z dotacji należy każdorazowo brać pod uwagę celowość oraz gospodarność ich wydatkowania. Tak więc przy realizacji działań należy zawsze dobierać odpowiednie, optymalne i racjonalne metody oraz środki dla osiągnięcia zamierzonych celów. Ponadto, należy oszczędnie i wydajnie wykorzystywać przyznane środki finansowe, dążąc do osiągnięcia najlepszego stosunku wykorzystanych zasobów do osiągniętych rezultatów.

24. Realizator programu odpowiada za zatrudnienie do prowadzenia programu osób o odpowiednich kwalifikacjach i winien posiadać dokumentację w pełni je potwierdzającą.
25. Jednostka samorządu terytorialnego, która otrzymała dotację na realizację programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową zobowiązana jest do:
- ✓ sporządzenia i przekazania Wojewodzie Dolnośląskiemu
 - „*Informacji o stanie realizacji programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową*”
w terminie **do 10 września br.** (załącznik nr 2),
 - „*Sprawozdania z realizacji programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową*” tj. za okres I – XII
w terminie **do 20 stycznia roku kolejnego** (załącznik nr 3);
 - ✓ zwrotu Wojewodzie Dolnośląskiemu niewykorzystanych środków **w terminie 15 dni od zakończenia realizacji programu**;
 - ✓ zwrotu środków w razie stwierdzenia, w ramach sprawowanego przez wojewodę nadzoru, niewłaściwego ich wykorzystania.
26. Wojewoda zastrzega sobie prawo do bieżącego kontrolowania wykorzystania środków przekazanych na realizację programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową oraz do wglądu w dokumentację związaną z jego realizacją.
27. Dane sprawozdawcze przekazywane przez realizatorów programów psychologiczno-terapeutycznych winny zawsze odnosić się do osób będących uczestnikami programu (pkt 12 wytycznych) oraz osób, które ukończyły program, przyjmując za ukończenie warunki wskazane przez realizatorów w programach. Dane sprawozdania powinny być spójne z danymi zamieszczonymi w rocznym sprawozdaniu resortowym pn. „*PRZEMOC*” z realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej (w tabeli 3.4.4.), opracowywanego w Centralnej Aplikacji Statystycznej CAS.
28. W sytuacjach szczególnych uniemożliwiających prowadzenie programu, zgodnie z założeniami przyjętymi we wniosku o dofinansowanie, należy zwrócić się pisemnie do Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu, celem uzyskania zgody na wprowadzenie zmian w programie.
29. Aby efektywnie realizować program psychologiczno-terapeutyczny, niezbędne jest utrzymywanie stałej współpracy z innymi lokalnymi podmiotami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, zwłaszcza z zespołami interdyscyplinarnymi, Policją, ośrodkami pomocy społecznej, poradniami leczenia odwykowego, zespołem sądowej służby kuratorskiej, a także innymi podmiotami realizującymi programy psychologiczno-terapeutyczne. Współpraca ta winna być wykorzystywana zarówno w trakcie rekrutacji uczestników do programu, jak również w związku z badaniem skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych kierowanych do osób stosujących przemoc domową przez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego.

30. Jeżeli osoba stosująca przemoc domową nie może uczestniczyć w programie realizowanym w danym powiecie (z powodu np. zakończenia programu, braku rekrutacji, itp.), osobie należy przekazać dokładną informację o innych miejscach, w których realizowane są oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne.

W tym celu należy dołożyć starań, aby Powiat zgodnie z RPPPD:

- ewidencjonował instytucje rządowe i samorządowe, podmioty oraz organizacje pozarządowe, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc domową poprzez aktualizację na stronach internetowych powiatu (starostwa powiatowego) informatorów zawierających bazy teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących działania wobec osób stosujących przemoc domową, wraz ze wskazaniem zakresu oddziaływań wobec sprawców przemocy domowej (zadanie 3.1.1. RPPPD);
- przesyłał informatory zawierające aktualne bazy teleadresowe z danego powiatu, o których mowa w pkt 3.1.1. RPPPD, właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowym/miejskim Policji, komendantom oddziałów Żandarmerii Wojskowej oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom, **dwa razy - do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca każdego roku (zadanie 3.1.2. RPPPD).**

Załączniki:

- 1) Załącznik_nr 1_druk wniosku_program_psychologiczno-terapeutyczny,
- 2) Załącznik_nr 2_Informacja_o stanie realizacji programu psychologiczno-terapeutycznego,
- 3) Załącznik_nr 3_Sprawozdanie z realizacji programu psychologiczno-terapeutycznego.

Opracowała: Honorata Borowiec - Wojewódzki Koordynator Realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej

Wrocław, 4.06.2024 r.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Ewa Olenińcz
Zastępca Dyrektora
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej

